

Freddy De Schutter, *Het verhaal van de Nederlandse literatuur. Band 3. De beweging van Tachtig. Van Nu en Straks. Interbellum*, Kapellen-Amsterdam, Pelckmans-Wereldbibliotheek, 2000, 411 pp., 1250 BEF, ISBN 90-289-1755-1.

Moed kan De Schutter niet ontzegd worden. De redactie van *Nederlandse Literatuur. Een geschiedenis* (Groningen, 1993) meende in haar woord vooraf dat de geschiedenis van de Nederlandse literatuur niet geschreven kon worden vanwege de grote verscheidenheid aan visies op het literaire verleden. Op zich een valabel argument. Zij schreef eveneens: “*De hoge eisen die aan een moderne literatuurgeschiedenis worden gesteld en die deskundigheid vragen op een zeer breed terrein, maken het vooralsnog vrijwel onmogelijk dat één persoon in staat zou zijn het hele veld van middeleeuwen tot heden te overzien en te beschrijven.*” (p. 7) De Schutter heeft zich van deze zienswijze niets aangetrokken. Al eerder in 1992 en 1994 verschenen de twee delen waarin hij zijn overzicht van de Nederlandse literatuur vanaf de Middeleeuwen tot aan het einde van de negentiende eeuw presenteerde.

Zijn uitgangspunt is traditioneel. Uitgaande van de verschillende cultuurstromingen in de tijd behandelt hij eerst de kenmerken van de stroming en plaatst daar vervolgens een eigen keuze van literatoren in, waarvan hij kort de levensloop weergeeft en vervolgens een keuze uit hun werk behandelt. Hoewel gezien de omvang van de delen niet zeer diep op allerlei verschijnselen ingegaan wordt, kenmerkt het overzichtswerk zich door een grote mate van leesbaarheid en vertonen de oordelen een behoorlijke mate van eigenzinnigheid.

In het derde deel komen zo een reeks van letterkundigen uit Zuid en Noord aan bod. Interessant is dat steeds aandacht gegeven wordt aan het politieke klimaat en aan het al dan niet aanwezige politieke engagement. De deelname aan de Vlaamse beweging ontbreekt zo niet en komt aan de orde bij figuren als August Vermeylen, Wies Moens, Jozef Simons, Ernest Claes, Felix Timmermans en Filip de Pillecyn. Maar tegelijk vallen een paar zaken op. Letterkundigen als Cyriel Verschaeve, René de Clercq, Paul de Mont, Pol de Mont, Bert Peleman, Ferdinand Vercnocke en Blanka Gijselen komen, op een verwijzing naar Pol de Mont na, in heel het boek niet voor en ook zij hadden een binding met de Vlaamse beweging. Pol de Mont krijgt ook in het voorgaande deel nauwelijks aandacht. Is er een verklaring voor deze keuze van de auteur?

De Nederlandse en dan speciaal de Zuid-Nederlandse letterkunde had en heeft een bijzondere betekenis voor het bewaren en cultiveren van het Nederlands als taal. Maar, ondanks het taalnationalisme, de voornaamste basis voor de Vlaamse en Groot-Nederlandse beweging, is toch maar een beperkt aantal letterkundigen politiek actief geweest in de zin dat zij zich bijzonder hebben ingezet voor een politiek van nationale zelfstandigheid in welke vorm dan ook. De stelling

valt te verdedigen dat tot nu toe de 'groten' onder de letterkundigen zich vrij afzijdig hebben gehouden van het politieke gewoel of anders gezegd zich weinig gelegen hebben laten liggen aan een specifieke nationalistische politiek, al sluit dit een engagement op andere terreinen, zoals bijvoorbeeld antiklerikalisme of juist een grote mate van religiositeit of een sociaal betrokkenheid niet uit. Te denken valt dan aan schrijvers als Karel van de Woestijne, Cyriel Buysse, Stijn Streuvels, Gerard Walschap, Willem Elsschot, Maurice Gilliams, Marnix Gijsen en na het interbellum aan auteurs als Louis Paul Boon, Hubert Lampo en Hugo Claus.

De meer politiek betrokken letterkundigen raakten in de twintigste eeuw al snel op een radicaal spoor en verloren zich in activisme, Frontbeweging of rechts-nationale activiteiten. Hun letterkundig werk werd ook niet gerekend tot de literaire top te behoren. Was dat nu omdat zij zich te veel verloren hadden in de politiek of omdat zij zelf beseften nooit tot de literaire top te zullen behoren en daarom hun toevlucht zochten in andere activiteiten?

Voor De Schutter is het duidelijk. Zij behoren niet tot de top en zijn als epigonen zo weinig interessant dat ze niets eens genoemd worden.

Natuurlijk kan men met de auteur van mening verschillen over wie er wel en wie er niet in genoemd hadden moeten worden. Dat is en blijft een subjectief spel, waar De Schutter geen criteria voor aanreikt. Zo zou ik wel Geerten Gossaert opgenomen hebben en niet Pieter N. van Eyck. Gossaerts dichtbundel is tot in de jaren tachtig van de vorige eeuw herdrukt. Dat heeft Van Eyck met zijn dichtbundels niet gehaald en dan laat ik de poëtische kracht van Gossaerts werk nog buiten beschouwing. Een ander punt is dat vrouwelijke letterkundigen in alle delen maar spaarzaam aan bod komen. Blijft nog de wens, een vierde deel, waarin De Schutter ons een panorama schildert van de Nederlandse letterkunde na 1945.

PIETER VAN HEES [PROF. RITZEMA BOSLAAN 95, NL-3571 CP UTRECHT]